

รายการอ้างอิง

รายการอ้างอิง

- คณะผู้ดำเนินงานโครงการดุริยางคศิลป์ไทย นิสิตชั้นปีที่ 4 รุ่นที่ 11 (พ.ศ. 2536) . 2539.
มโหรี : **ดนตรีราชสำนัก**. หน้า 12-14. (งานวิจัยของนิสิตภาควิชาดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
- แจ้ง คล้ายสีทอง. ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (คีตศิลป์). สัมภาษณ์, 23 พฤษภาคม 2541.
น้ำ ทองคำวรรณ. 2503. **สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน 4** : 2082.
- โชโรคา ซาลวาลา. 2538. **ช่างผู้มีคุณ**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ณรงค์ชัย ปิฎกธศ. 2528. **สารานุกรมเพลงไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- ฉัฏฐภัทร จันทวิช. 2539. คติความเชื่อเกี่ยวกับช่างเผือกและช่างมงคล ใน ฉัฏฐภัทร จันทวิช
(บรรณาธิการ), **ช่างต้น ด้วงมงคลแห่งพระจักรพรรดิ 2**, หน้า 398. กรุงเทพฯ :
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ฉัฏฐภัทร จันทวิช. 2539. บทนำ ใน ฉัฏฐภัทร จันทวิช (บรรณาธิการ), **ช่างต้น ด้วงมงคลแห่ง
พระจักรพรรดิ 1**, หน้า 11-12, 14. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ฉัฏฐภัทร จันทวิช. 2539. ช่างสมัยสุโขทัยและล้านนา ใน ฉัฏฐภัทร จันทวิช (บรรณาธิการ),
ช่างต้น ด้วงมงคลแห่งพระจักรพรรดิ 1, หน้า 108-109. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง.
- คำรณราชานุภาพ, สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. 2522. เรื่องตำนานเครื่องมโหรี. ใน **ดนตรีไทยอุดมศึกษา
ครั้งที่ 12**. หน้า 19. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองการพิมพ์.
- ทวัช รอดทัศนาศ. ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย (บัณฑิตเอก). สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2541.
- ทีโอดอร์ เดอ บาร์รี. 2512. **บ่อเกิดลัทธิ ประเพณีอินเดีย ภาค 1**. แปลโดย จำนงค์ ทองประเสริฐ.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- นพพร สุวรรณพานิช. 2537. ความคิดบางอย่างเรื่องช่าง-ช่างเผือก ใน ฉัฏฐภัทร จันทวิช (บรรณาธิการ), **ช่างต้น ด้วงมงคลแห่งพระจักรพรรดิ 1**, หน้า 181. กรุงเทพฯ : 222.
- นิยะดา เหล่าสุนทร. 2538. **ไตรภูมิพระร่วง : การศึกษาที่มา**. กรุงเทพฯ : แม่คำผาง.
- บุญส่ง เลขะกุล. 2503. **สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน 4** : 6165.
- พิชิต ชัยเสรี. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2542.
- มนตรี ตราโมท. 2503. **สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน 4** : 1941-1944.
- มนตรี ตราโมท. 2522. งานพระราชพิธีขึ้นระวางพระราชา. ใน **ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่
12**. หน้า 62-63. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองการพิมพ์.

- มนตรี ตราโมท. 2535. ประวัติหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ดูระชะวิน). ใน **ที่ระลึกวาระครบรอบ 100 ปีเกิดหลวงไพเราะเสียงซอ (อุ้น ดูระชะวิน)**. หน้า 22. กรุงเทพฯ : (ม.ป.ท.).
- มนตรี ตราโมทและวิเชียร กุลตัญญ์. 2523. ฟังและเข้าใจเพลงไทย. ใน **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพขุนทรงสุภาภ (นพ.ทรง บุญระรัตวงษ์)**. หน้า 391-393. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยเกษม.
- เรียบม พุ่มพงษ์แพทย์. 2539. โรงช้างต้น ใน ฼ฏฐุภัทร จันทวิช (บรรณาธิการ), **ข้างต้น ัตว์มงคลแห่งพระจักรพรรดิ 1**, หน้า 47-58. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นตังแอนด์พับลิชชิ่ง.
- วิชาการ, กรม. 2533. **ประมุขำจันท์คุณภูธังเวยกล่อมข้าง**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วิทยา สังคะกุลและรัตนา ลักขณาวรรกุล. 2535. **ข้างเอเชียในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : กองอุทยานแห่งชาติ.
- ศิลปากร, กรม. 2521. **โรงช้างต้น**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ศิลปากร, กรม. 2527. **ขุมนุขำจันท์คุณภูธังเวยก เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ศิลป์ ตราโมท. ผู้เชียวชาญคนตรีไทย สถาบันนาฏคุริยางคศิลป์. สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2540.
- ศิลป์ ตราโมท. ผู้เชียวชาญคนตรีไทย สถาบันนาฏคุริยางคศิลป์. สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2541.
- เสวต ชนประดิษฐ์. 2503. **ธารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน 4** : 6160.
- สมชาย ฒ นครพนม. 2539. คติความเชื่อเกี่ยวกับช้างเผือกและช้างมงคล ใน ฼ฏฐุภัทร จันทวิช (บรรณาธิการ), **ข้างต้น ัตว์มงคลแห่งพระจักรพรรดิ 1**, หน้า 79-83. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นตังแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สมทบ ช้างพันธุ์. 2515. อ้างถึงในวิทยา สังคะกุลและรัตนา ลักขณาวรรกุล. 2535. **ข้างเอเชียในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : กองอุทยานแห่งชาติ.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2532. **รื่องร่ำทำเพลง : ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม**. กรุงเทพฯ : มติชน.
- สุจิตร์ ตุลขานนท์. 2519. ช้างเผือก. ใน **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพทอโกบัตัญญิตี เทพหัสดิน ฒ อรุณา**. หน้า 2-3, 9, 19, 57, 60. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสมัย.
- สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์. 2528. **ข้างไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มติชน.
- สุนทร ฒ รังษี. 2530. **ปรับญ์อินเดีย : ประวัติและลัทธิ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดม อรุณรัตน์. 2529. **คุริยางคดนตรีจากพระพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- เฮง ไพรวัด. 2537. **รื่องของข้าง**. กรุงเทพฯ : 222.
- Brain and Humphrey. 1982. อ้างถึงในวิทยา สังคะกุลและรัตนา ลักขณาวรรกุล. 2535. **ข้างเอเชียในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : กองอุทยานแห่งชาติ.

ภาคผนวก ก
บทกาศยั้บไม้ก้อมซ้าง

กาพย์ขับไม้

กล่อม

พระเสวตวรรตนครีฯ

นายมนตรี ตราโมท ปรับปรุงจากบทนิพนธ์ของ

หลวงมหาสิทธิโวหาร (สืบ)

กล่อมพระเสวตอุดมวารณ์

นบไทเทวราชเรื่อง		ฤทธา
เชิญเสด็จบุรยาตรา		จากห้อง
สถิตโรงราชรงนา		จัดรับ
สรวมฤทธิอมเรศป้อม		ไปดรัายกษัยสูญ
นบไทเทวราช	แปดกรกมลასัน	เลือฤทธิมหันต์
อิศเรศทรงศักดิ์	ทั้งท้าวหริรักษ์	อัคนีเทวัญ
พินเนศวรขัน	รฤมารเทวกรรม	อดุลย์เดชา
สรวมพรอมเรศร์	ให้พระสารพิเศษ	สำราญวิญญาน์
พันโรคาพาธ	อันตรายพินาศ	แสนสุขสหัสสา
ยินดีปรีดา	ฟังพจน์พาจา	สุภาสิตสอน
ฮ้าพ้ออย่าคิดเอื้อ		อาลัย
ถึงชนกตกอยู่ไกล		เรศร้าง
ทั้งถิ่นที่อาศรัย		แต่ก่อน
บุญพ้อเคยกก่อสร้าง		ส่งให้คลเกษม
ฮ้าพ้ออย่าคิด	ขุนข้องหมองจิต	สลดอาลัย
ถึงบุญชรรชนก	พลัดพรากจากอก	ตกอยู่เมืองไกล
ทั้งถิ่นอาศรัย	กินนอนจรไคล	ลำบากยากครัน
ใกล้ป่าใกล้คอน	อันตรายเบียบบอน	ว่าแห้ววันขวัญ
เอิกเกริกเสียงสัตว์	พายุใหญ่พัด	ก้องในไพรวัน
สัตว์ร้ายหลายพรรค	ต่างเบียดเบียดกัน	บ่ได้ปราณี
พ้อผู้ประเสริฐ	เลอลักษณ์เลิศ	ควรหน่ายแหนงหนี
อยู่ยังพระนคร	สบสุขสถาวร	เวียงราชรัฐ
อันตรายไปมี	ปีทาบายี	เสวยสวัสดิ์อัตรา

จงรักภักดี	ต่อราชชนกชนิต	เนื่องนิตยภัตรา
ระลึกพระคุณ	พระเดชอดุลย์	ทรงพระกรุณา
ข้าราชการอาชญา	อย่าล่วงเดชา	นุภาพภูบาล
พ่อจ้กฐริณยศ	เกริกเกียรติปรากฏ	แผ่ทั่วทุกสถาน
สมเด็จพระนฤนาถ	ปิ่นประชาธิราช	จักโปรดประทาน
สมบัตินริวาร	ยศศักดิ์ศฤงคาร	มากล้นเหลือหลาย

อาการประกอบแก้ว

สำหรับประดับสาร

ครบเครื่องคชาธาร

ควรที่พ่อจ้กได้

ก่องกาญจน์

เสวยไต้

ทุกอย่าง

สะดวกสิ้นสมประสงค์

อาการก่องแก้ว	แกมกาญจน์พะแพ้ว	โอภาสโสภา
ผ้าโพกตระพอง	ใบโพธิ์ تابทอง	วิจิตรรรจนา
พิศงามตรูตรา	สมกับคชา	ธารให้จุ่มพล
กระบังพื้นตาด	ดาราเรืองมาศ	เนาวรัตน์รายปน
กำมปูลูกฟัก	ประกอบจำหลัก	แลงามวิมล
รัตพัศตร์กำพล	สายแถบรัตคน	จรรยแสงสี
ขำขหน้าระยาง	จังหวะไ้วาง	เจริญรูจี
ซ่องหางเวียดวง	สุวรรณขรรจบง	ชะบับรัศมี
คู่ภูจามรี	ขาวสอาดโสภี	พาดขนองเสาวพรรณ
สมศักดิ์สารศรี	วรัตน์กรี	เลิศลักษณ์เลอพรรณ
ประดับพระบารเมศ	ภูมิพลอดุลยเดช	นเรศให้ทรงธรรม์
เถลิงราชศวรรษย์	สมบูรณานันต์	พระเกียรติกำจร.

กาพย์ขับไม้

กล่อม

พระเสวตศุภกาธาร

นายมนตรี ตราโมท แต่งมูลเกล้าฯ ถวาย

ข้าราชการกรมศิลปากร ขับ ประกอบขอสามสาย และบัณเฑาะว์

วันที่ 10 มีนาคม 2511

สรวมชีพอัญชลิทให้		เทวัญ
เชิญเสด็จเหินจรัล		จรดคำ
สู่สถานพิริอัน		โอภาส
พิทักษ์คชคู่บาทท้าว		ชเรศร์พันภัยพาล
สรวมชีพอัญชลิท	ขัณฑุพัศร์ศักดิ์สิทธิ์	ทรงหงส์เหินสวรรค
ศิวจอมไกรลาส	ทรงโคอุสุภราช	หรือองค์ทรงสุบรรณ
วิฆเนศวรขัน	รทุมารเทวกรรม	เกริกเรื่องฤทธา
โปรดประสิทธิ์สุรพร	พระเสวตกฤษณ	รัตนไอยรา
ปราศทุกข์ปราศโศก	ปราศภัยไร้โรค	ปราศผองพาลา
สุขศรีปรีดา	พึงพจน์ภาษา	หัตถาจารย์สอน
อ้าพ้ออย่าครุ่นให้		ห้วงถึง
ชนกชนนีคะนึ่ง		พี่น้อง
หักจิตจากมิตรเรียง		เรียงสนุก
อย่าห้วงปวงถิ่นท้อง		เลื่อนกว้างอย่างเพรง
อ้าพ้ออย่าให้	โหยหาอาลัย	ในชนกชนนี
อย่าคะนึ่งถึงผอง	พลาขพังพวกพ้อง	เนืองนองน้องพี่
เพื่อนสนุกคฤกคลี	เคยเกษมเปรมปรีดี	อย่าเอื้ออาวรรณ
อย่าห้วงอารัญ	พฤกษาไพโรสณฑ์	โศกกรอกชอกซอน
อย่าห้วงปวงถิ่น	เคยอยู่เคยกิน	เคยรักพักนอน
เดือนพงดงดอน	ล้วนมีกลีบร	บ่อนเปียบบีทา
ในดงพงชฎ	มากล้ำล้ำสัตว์	อสรพิษนานา
โจดหินคินระแหง	หนามแหลมแซมแทง	เจ็บทั่วบาทา
ตราครุฑกายา	ตากฝนตากฟ้า	เรื่องทุกข์ทรมาน

พ่อเป็น "พรหมพงศ์" ควรสักดิ์สารทรง	คควรหรือจักเนา	เขตเงินปองข	แห่งองค์ภูมิบาล
คควรแต่สถาน	สถิตคชาคาร		ลำเนาถิ่นคาน
	ยะลาใหม่ไพลาศเรื่อง		ในถิ่นธานี
	งามถิ่นสถลมารคมี		รุจี
	งามสมทักษินบุรี		มากล้ำ
	งามพลสกนิกรน้ำ		ไทยรัฐ
			จิตเอื้ออาทร
ยะลาใหม่ไพลาศ	เรือนบ้านสะอ้านสะอาด		เลิศเรื่องรุจี
งามถนนหนทาง	ตึกแถวแนววาง		จังหวะวิถี
หลายหลากมากมี	ล้วนสิ่งสุนทรีย์		ตระการลานตา
งามถิ่นสถาน	สถาบันรัฐบาล		อำเภอไอพาร์
สมเป็นธานี	ไทยภาคทักษิณ		เลื่องชื่อลือชา
ผองชาวพารา	รักสันติพรรณา		โอบเอื้ออาทร
พ่อจงสุขสานดี	ณ โรงพระราชทาน		วิจิตรบรร
เปลื้องทุกข์ขุกเข็ญ	พื้นระกำล้ำเค็ญ		เป็นนิรันดร
ก่องเกียรติกำจร	สมบุญบุญจร		พระคชาธารทรง
เชิญเสพสุขสวัสดิ์	สมบูรณ์สมบัติ		ทุกสิ่งบรรจง
กล้วยอ้อยน้ำหญ้า	รสชาดโอชา		จัดสรรบรรจง
คอยหามาส่ง	ทันใจจ้านง		ยังโรงรงนา
	พ่อจงละพศร้าย		แรงพาล
	อย่าฉัดสลัดควาญ		ไขว่คว้า
	เชื่อฟังหัตถาจารย์		เจนศาสตร์
	จงรักพระจอมหล้า		เลิศด้วยภักดี
พ่อจงละพศ	โหดเหี้ยมทรหด		โทษร้ายแรงพาล
อย่าสลัดลี้วงหมอ	ถอนชนกชกขอ		นายคุณัดควาญ
อย่ากร้าวร้าวราญ	ก่อกรรมรำคาญ		คว่ำไขว่ไล่คน
จงรู้คอกอม	รู้จักอ่อนน้อม		รู้รังยั้งกมล
รักผู้บริบาล	เชื่อหัตถาจารย์		กล่าวขานฝักฝน
อย่าดีถึ ชน	จักเป็นมงคล		พูนสวัสดิ์วิวัฒนา

จงรักภักดี	ในพระบาทฐิติ	ภูษเรศร์ราชา
สำนักพระคุณ	พระเดชอคุลย์	ทรงพระกรุณา
เกรงราชอาชญา	อย่าล่วงเคชา	นุภาพภูบดี
หากพ่อเจริญวัย	สบ โฉลกโชคชัย	บ่มบุญบารมี
อาจได้ยูรยาตร	อยู่ใกล้พระบาท	ในราชธานี
เสริมยศศักดิ์ศรี	หลายหลากมากมี	มवलสรรพศฤงคาร
อาภรณ์เพราวเพริศพริ้ง		พรายลี
ส่วนนกนแกมมณี		เอนกแพรว
สมเกียรติราชกรี		ไพโรจน์
พ่องุ้งฟุ้งจิตแผ้ว		ผ่องด้วยภักดี
อาภรณ์เพราวเพริศ	กนกงามล้ำเลิศ	สอดแซมแกมมณี
พรั่งพรายเข้ามาส	ปกตระพองโอภาส	คารารูจี
งูงามจามรี	กระวีลทองส่องลี	แสงงามอำพน
งามผ้าพาดขนอง	ดอกงามล้ำยอง	ล้วนทองถกกล
อุไรรัตนา	ซอหงางเสาวภา	พิศยิ่งพิงยล
รัตพัสดุ์โสภณ	สายแถบรัตคน	เลิศล้ำอำไพ
สารพันอาภรณ์	ประดับเกียรติคุณุชร	เลอลักษณ์วิไล
คำรบครบครัน	ปานเอราวัณ	หัตถิเทพไท
สมศักดิ์ศิขไกร	พาหนะภูวไนย	ปิ่นไทยขรรณิ
ของพระเสวตสาร	"สุรคชาธาร"	วรราชหัตถิ
คู่พระบารเมศ	ภูมิพลอคุลยเดช	นรรักษ์จักรี
เถลิงรัฐสวัสดิ	พิชิตผองไพรี	ทั่วหล้าสากกล
มนตรีตราโมทผู้		นิพนธ์
ถวายเป็นภูวดล		คิดกให้
พระบารเมศสิ่งกมล		มาดมั่น
ยังสติปัญญาให้		แต่งได้ดั่งถวิล.

กาพย์ขับไม้

กล่อม

พระศรีนราธิราชกิริณี

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินทรเทพรัตนสุตา กิติวัฒนาคุณโสภาคย์

ทรงพระนิพนธ์ ทูลเกล้าฯ ถวาย

ศิลปินกรมศิลปากรขับกล่อมในงานพระราชพิธี

วันที่ 24 สิงหาคม พุทธศักราช 2520

เพียงแต่เพียงทุกให้ทั่ว	สาเกต	
ผู้ประสิทธิ์พิพิธผล	ผ่องกล้า	
จงเสด็จมุ่งมงคล	พิริเขต	
ฉลองพระคชผู้ข้า	บาทเมืองบพมาลัย	
ไหว้ไทเทเวศร	องค์พระพรหมเมศ	เถลิงเหนือขุนห่าน
พิษณนารายณ์	นอบเกล้าตั้งวาย	สังข์จักรคทาภูธร
พระสขมภูวนาถ	ทรงพฤกษภษาณ	ปศุบดี
ทางอาคเนย์ทิศ	โลกบาลมีฤทธิ์	คือพระอัคนี
พระคณเศร์แลขัน-	ทกุมารเทวกรรม	จงปลื้มเปรมปรีดี
อวรพรกริณี	เสวตคมรี	ให้สุขเกษมสันต์
แม่อย่าห่วงเดือนทอง	พนาลัย	
อย่าห่วงปวงมิตรใน	ปากกว้าง	
เป็นข้าบาททรงชัย	เชิดชาติ	
เกริกก้องก้องเกียรติอ้าง	เอกฟ้ารังสรรค์	
อ้าแม่หัดฉวี	ผู้ประเสริฐศรี	งามลักษณะาวรรณ
แม่เป็นพรหมพงศ์	สมเป็นช่างทรง	พิเศษเผ่าพันธุ์
อย่ารำไรโสภศลย์	ถึงแดนอาร์ณ	พ่อแม่ญาติสหาย
แม่เอชเคยเที่ยว	กลางไพรลดเลี้ยว	เล่นตามสบาย
ชมรุกขชาติ	ดอกหล่นกล่นดาษ	เมื่อต้องพระพาย
เคยสนานกาย	ในชลสาข	ลำธารน้ำใส

ด่องแถวแนวป่า	ทุกวาระเวลา	นำเพลิงเพลิงใจ
ถึงยามต้องพราก	เสวตนาค	เข้าเมืองจากไพร
จากบ้านเกิดไผ	เป็นข้าทรงชัย	ด้วยจิตภักดี
ลาเขตขุนเขา	เถื่อนถ้ำสำเนา	ชนกชนนี
ลาเทพผู้ครอง	เขตไพรทั้งผอง	ขอน้อมอัญชลี
ขอความสวัสดิ์	คราอยู่บุรี	เป็นพาหนะทรง
	เมืองนราธิวาสล้ำ	ลือนาม
	บ้านช่องร้านเรืองราม	เรียบร้อย
	ไม้ผลมากแสงาม	ออกคค
	ดูเด่นเห็น ไม้ค้อย	กว่าบ้านเมืองใด
นราธิวาส	ผู้คนกล่นกลาด	ด้วยพิริชัย
จิตกอปรกุศล	ต่างมุ่งมาชล	เสวตคมไร
เป็นศรีไพท	สมโภชเกรียงไกร	สมเกียรติจอมกรี
เสรีงานฉลอง	ตามแบบครรลอง	อย่างประเพณี
เข้าวังดั่งจินต์	ตำหนักทักษิณ	นิเวศน์ภูมิ
แล้วตามฎบตี	เข้าสู่บุรี	พระมหานคร
กรุงเทพฯ ใหญ่กว้าง	ถนนหนทาง	รตราสัจจร
มีที่ทำการ	ของรัฐบาล	เรือนเหล่านิกร
โรงเรียนแหล่งสอน	วิทยาภรณ์	พร้อมพร้งวิชา
พระราชานิเวศน์	อยู่คู่สิตเขต	พระตำหนักจิตรลดา
เป็นที่ทดลอง	โครงการทั้งผอง	เพื่อช่วยประชา
โรงช่างงามตา	กล้วยฮ้อยโอชา	มีบริบูรณ์
	แม่เอยเป็นข้าบาท	ฝ่าละออง
	สัจย์ชื่อถือครองธรรม	กอบแก้ว
	จงตั้งจิตคิป้อง	ร่วมสมัค
	กับเหล่าข้าราชการ	โอบอ้อมอารี
แม่ขังเขาวัวข	วิชาสิ่งใด	ใส่ใจให้ดี
เอื้องกรายลีลา	เสงี่ยมกายา	จงสมศักดิ์ศรี
อย่าฟาดงวงตี	ฮึดฮัดราวี	พี่เลี้ยงหมอกวาม

หนึ่งอย่าเกรี้ยวกราด	คูอาละวาด	เหล่าราชบริพาร
อย่าหมายมุ่งชั่ว	ถีบทิ้งเมามัว	จึงโกรธเดือดดาล
ล้วนเข้าภูบาล	ชอบจะสมาน	สมัครสัมพันธ์
มุ่งตั้งใจเฝ้า	พระผู้ผ่านเกล้า	ขามเสด็จผายผัน
คอยถวายบังคม	องค์บาทบรม	พระจอมราชัน
จึงองค์ทรงธรรม	ประทานสิ่งสรรพ	ด้วยต้องพระทัย
ทิพาราตรี	น้อมจิตยินดี	ถวายพระพรชัย
มงคลแก่ชาติ	มงคงแก่ศาสน์	คือรัตนตรัย
ขอเกียรติเกริกไกร	ไพร่ฟ้าหน้าใส	ปลื้มเปรมกมล
	ธรรพอลงกตแก้ว	แกมกาญจน์
	เกทพัลตร์จัดลายลาน	เลิศพร้อม
	พู่พรายรัตกำราล	เรื่องนก
	ขอพกขของทางค้อม	คร่ำล้วนเลอสุวรรณ
บุญญาอันใด	มาชักนำให้	แต่ในปางบรรพ์
จึงมือลังการ	ที่ ฐ ประทาน	วิเศษสิ่งสรรพ
ล้วนฝีมืออัน	หาใดไปทัน	ไปเทียบเทียบทาน
ชนกแบบเนา	รัตนคนลำพา	กระวินแกมกาญจน์
ผ้าตาดคลุมหลัง	ลวดลายกระจัง	ถ่องแดงแสงฉาน
ข้ายคาราร	ฝีมือโบราณ	ห้อยปกกระพอง
สมบัติยศศักดิ์	ก็เป็นประจักษ์	เลิศล้ำของ
ทั้งเครื่องแห่แหน	ถูกตามแบบแผน	นิยมระรอง
ทรัพย์ศฤงคารทอง	อันแม่ครอบครอง	เป็นศรีตระกูล
เฉลิมพระเกียรติ	พระคุณปรากฏ	พระเดชเพิ่มพูน
ด้วยพระเมตตา	ต่อปวงประชา	ทรงเอื้อเกื้อกูล
นำไทยไปบุญ	ไพร่เสื่อมสูญ	กลับจิตภักดี.

กาพย์ขับไม้

กล่อม

ข้างสำคัญ 3 เชือก

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ทรงพระนิพนธ์ ทูลเกล้าฯ ถวาย

ศิลปินกรมศิลปากรขับกล่อมในงานพระราชพิธี

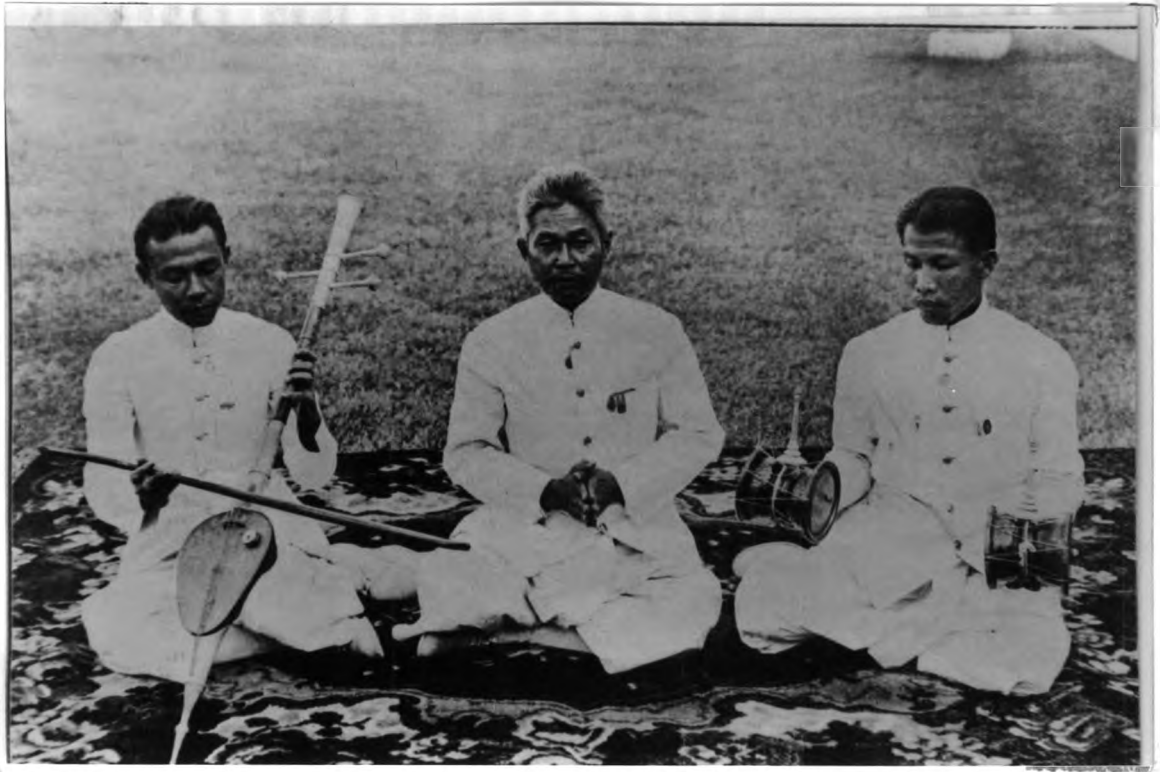
วันที่ 25 พฤษภาคม พุทธศักราช 2521

อาราธน์เทพทั่วทั้ง		ถิ่นสถาน
พรหมศรมเพชรหาญ		เกิดเกล้า
นารายณ์เชี่ยวเชิงชาญ		ชูเขต
เผด็จงูคู่คทาแล้ว		เผือกผู้ผดุงคุณ
สรวมศรีไตรรัตน์	กิลีสบำบัด	บำเบิกการย์บุญ
ปวงไทเทเวศร์	อิสวรพรหมศรม	พิษณุหนูน
อัคนีสุนทร	ฤทธิอตุลย์	อเนกเดชา
พินนศขัน	รกุมารเทวกรรม	เทพจูงมุงมา
ดวงพระพระคช	ให้เกียรติปรากฏ	ถือคุณธรรมมา
ปลื้มเปรมปรีดา	สมปรารถนา	สบสุขเกษมสันต์
อ้าจอมกฤษณะทั้ง		ทวยสาม
อย่านึกค่านึงยาม		อยู่เหี้ย
ตัดจิตจากมิตรตาม		แต่สนุก
ลืมน้ำมาคอยเฝ้า		ฝากให้ภูบาล
พระจอมคชขวัญ	เอกฟ้ารังสรรค์	เทวีณันดาล
ล้วนพิษณุพงศ์	สมเป็นข้างทรง	พระจอมจักรพาล
ดุจดั่งตำนาน	คำเนียรโบราณ	กำหนดนิยม
อย่าห่วงสหาย	อย่าห่วงสหาย	อย่าทุกข์ใจตรม
อย่าเกรงคิดผู้	เคยห่วงเลี้ยงดู	ด้วยคชอุดม
มีศักดิ์เหมาะสม	เป็นข้าบาทบรม	องค์ราชาชัย

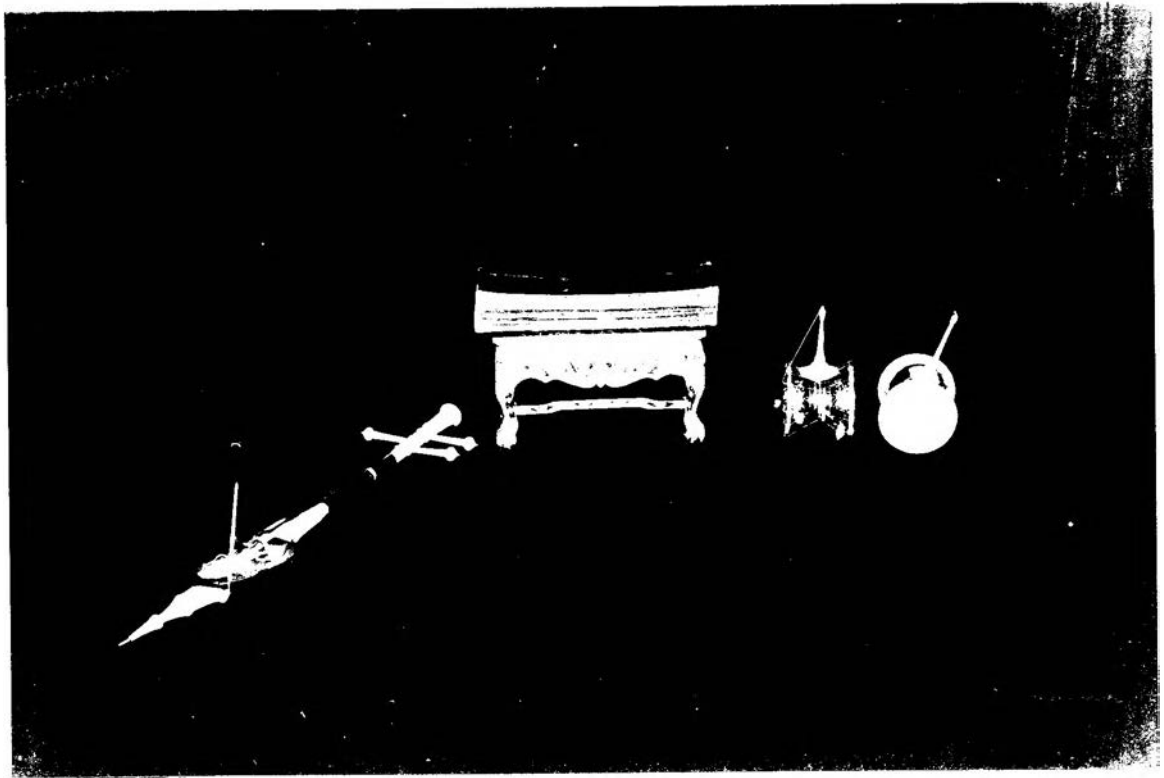
ลาโรงเรือนเหย้า	ที่เคยอยู่เนา	สุขกายสุขใจ
ลาผู้พิทักษ์	ที่เลี้ยงด้วยรัก	ขอลาจากไกล
ลาเทเวศร์ไท	เจ้าเขาเจียวใหญ่	ไพรห้ฐระงำ
ข้าน้อยจะเข้า	ไปเป็นข้าเฝ้า	พระองค์ทรงธรรม
ขอท่านประสาทพร	พิเชษฐบวร	พิจารณาผ่อนนำ
ให้เรียนรู้จำ	รู้เชิงกระทำ	พระราชการ
เพชรบุรีรุ่งรัตน์เรื่อง		เรื่องรมย์
เกิดเกษตรการควรรชม		เชิดไว้
สกุลช่างน่านิยม		เยี่ยมยอด
ประวัติศาสตร์ว่าได้		เด่นพร้อมแต่บุรพ
เมืองเพชรบุรีงาม	เลื่องชื่อลือนาม	ไปเปรียบใญ่ปูน
ป่าดงพงเนา	ทะเลขุนเขา	ซบซ้อนเพิ่มพูน
เรือกสวนเกื้อกูล	เลี้ยงสัตว์มากมูน	เกิดพัฒนา
เจือนเพชรมีน่าน	เพิ่มน้ำเจือจาน	ผลิตผลพา
ทั้งการประมง	โปิ่จมปลาคง	ได้มีราคา
สหกรณ์ลือชา	ชนหลายเหล่ามา	ก็ต่างชื่นชม
มีทั้งเรือนร้าน	สถานที่ราชการ	เลิศล้ำนิยม
ผู้คนหญิงชาย	ไปมาค้าขาย	มากมายอุดม
วัดวาน่าชม	ชาวบุรีรมย์	เก่งทางช่างศิลป์
ถึงวันพิธี	อันกำหนดมี	เหล่าราชกริน
เพื่อการมงคล	รับน้ำเทพมนตรี	แล้วต่างมายิน
ทิวาเขียวชิน	เหล่าศิลปิน	ขับไม้ประกอบขอ
สามพระเสวตคชพร้อม		พินิจพงศ์
มาสู่บาทละอองค์		เอกดาว
จาริตพิริ้ง		เจนศึก-(ยานา)
เฉกพระคชอะคร้าว		คู่ไว้ก่อนกาล
สามเสวต	ล้วนคชพิเศษ	พิสุทธิพิศาล
จงเสี่ยมเยี่ยมตัว	อย่าหลงเมามัว	รักศักดิ์ศิลาธาร
ผู้ฟังอาจารย์	รู้ราชการ	ผูกจิตมั่นคง

เศวตไอยรา	ต่างก็จรมมา	ด่าบลแดนคง
ตั้งจิตสามัคคี	ร่วมกันพิทักษ์	บาทาพระองค์
ดูอย่างช่างทรง	มหิทธิยง	เยี่ยงในปางบรรพ์
ดูงพาหนะ	องค์ท้าวสักกะ	คือเอราวัณ
ครั้งบุทรหัตถ์	พระองค์ภูมิ	นเรศร์ราชัน
ขับข่างโรมรัน	นำชxonันต์	สู่ตัวแดนไทย
เศวตกริน	รองบาทบดินทร์	ผู้ทรงราชย์
น้อมถวายพระพร	บพิตรบวร	อ้าวรัตนตรี
ขอชาติเกริกไกร	ผ่านพ้นผองภัย	ลือเลื่องนามา
	อาการแพราะเพริศพร้อม	พู่พราย
	ผ้าโพกตระพองลาย	เลิศล้วน
	กำราลถือถ้องสาย	แถบรัต-(คนนา)
	กระวินชนักของหางม้วน	มาศแท้ประดิษฐ์ทำ
อาการพรายเพริศ	วิเศษประเสริฐ	รอบบุญหนุนน้ำ
พู่พรายเลิศดี	จนจามรี	แลง่ายทองคำ
ล้วนแต่งามล้ำ	ยากจะจดจำ	มาพรรณนา
ผ้าพาดขนอง	ลวดลายล้ำของ	แลดูงามตา
กระวินตระการ	เป็นของโบราณ	สุวรรณเสมา
อุไรรงค์า	ของหางเสาวภา	ยิ่งพิศพิงชล
ยศศักดิ์สมบัติ	สิ่งสารพัด	เลิศมิ่งมงคล
พี่เลี้ยงหมอครู	โรงรัตน์เชิดชู	ทวยบริชน
ก็มาได้คล	เป็นศรีแก่ตน	เพิ่มพิพัฒน์ชัย
จอรากกริน	ทั้งสามเชียวชิน	เป็นคู่พระทัย
มงคลแก่ชาติ	มवलประชาราษฎร์	ประเทืองกายใจ
เกียรติก้องก้องไกล	ทั่วทั้งภพไตร	ไพรีเสื่อมสูญ.

ภาคผนวก ข
ภาพเกี่ยวกับวงษ์ไม้

วงขับไม้ในรัชกาลที่ 7
(ภาพจากอาจารย์ปิ่น คงลายทอง)

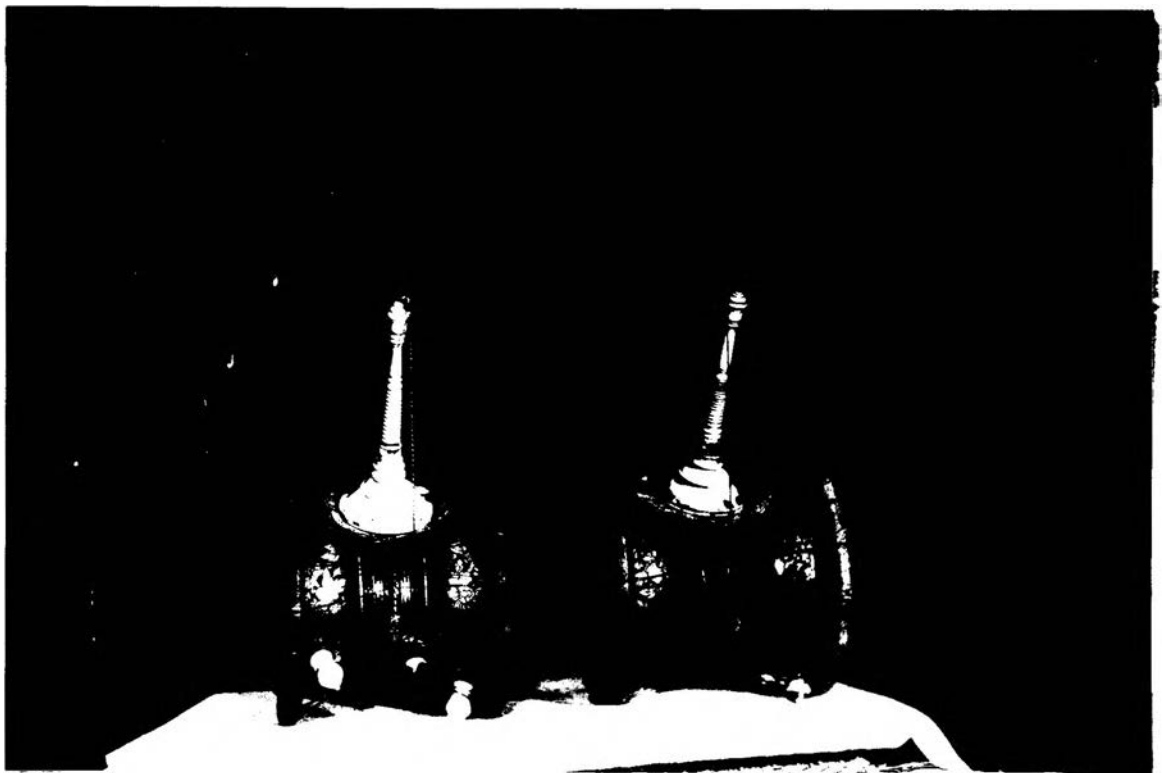
เครื่องดนตรีวงขับไม้
(ภาพจากอาจารย์สุรพงศ์ บัวหลวง)

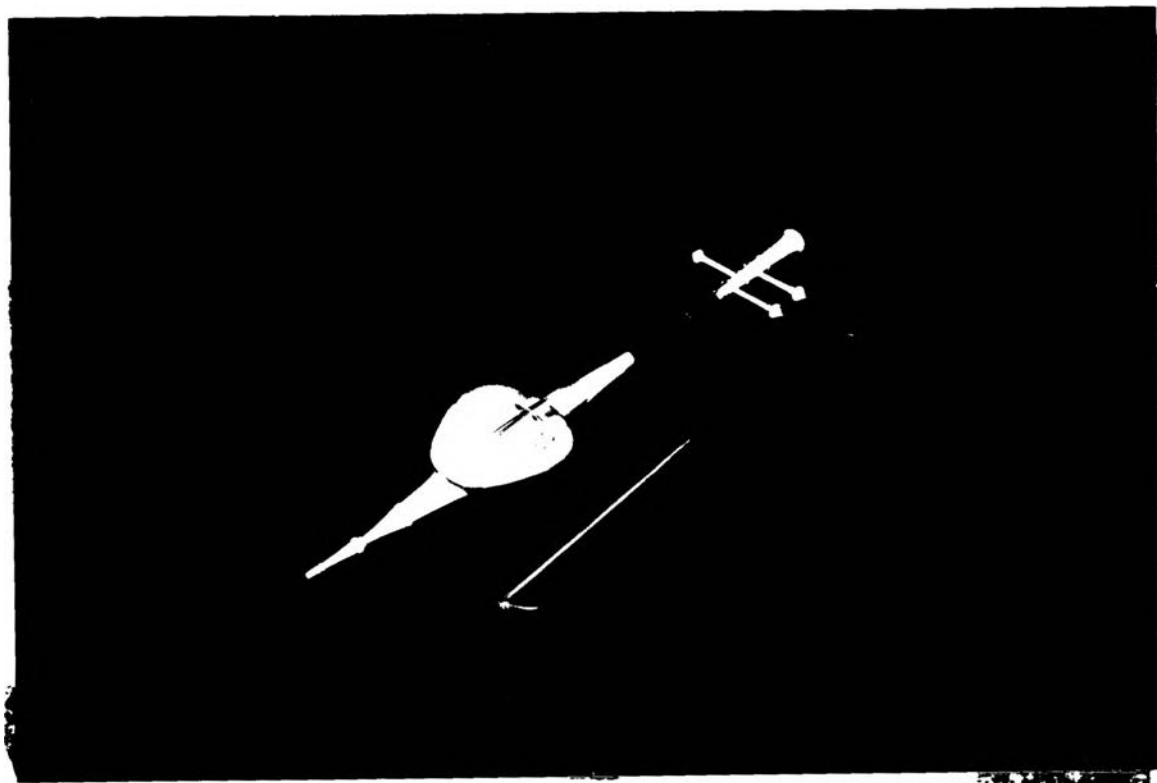
วงขับไม้กรมศิลปากร
(ภาพจากอาจารย์สุรพงศ์ บัวหลวง)

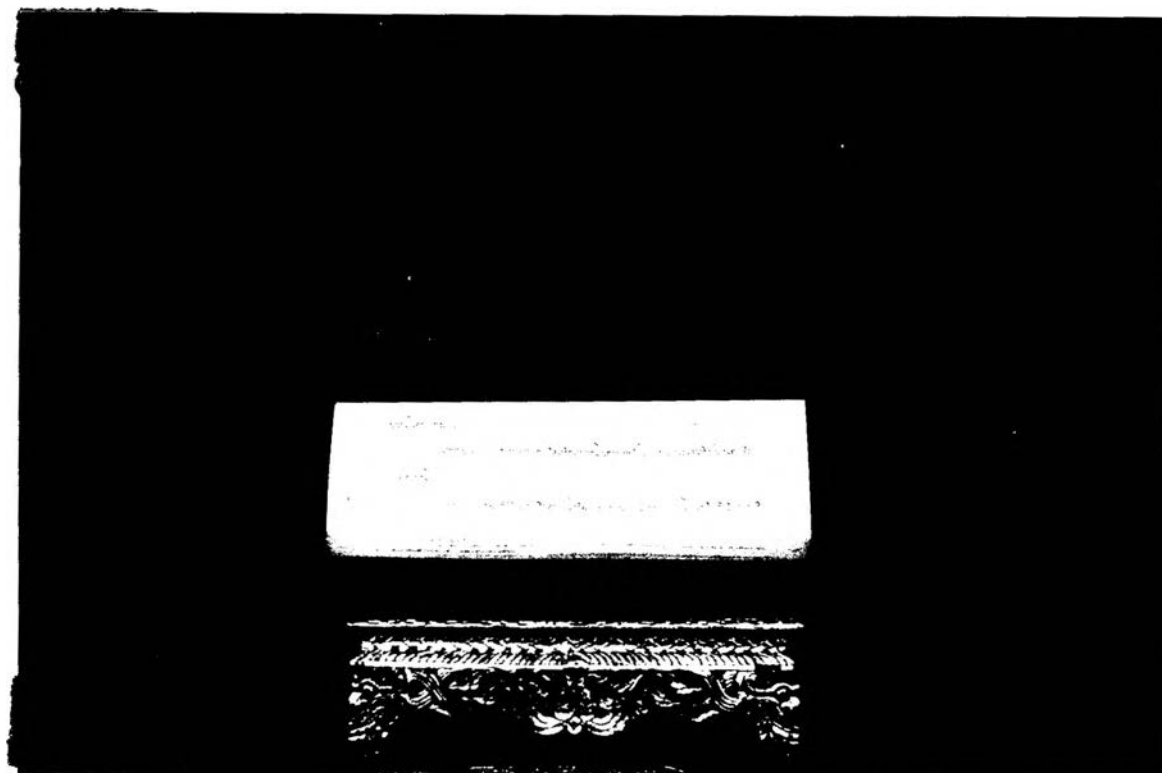
บทกวีขับไม้กล่อมช้าง
(ภาพจากอาจารย์สุรพงศ์ บัวหลวง)

การขับไม้ในวงขับไม้ (โดยอาจารย์แจ้ง คล้ายสีทอง)
(ภาพจากอาจารย์สุรพงศ์ บัวหลวง)

บันฑฑาะว้
(ภาพจากอาจารย์สุรพงษ์ บั้วหลวง)

การไกวบันฑฑาะว้ในวงจับไม้ (โดยอาจารย์ทวัช รอดทัศนนา)
(ภาพจากอาจารย์สุรพงษ์ บั้วหลวง)

ซอสามสาย
(ภาพจากอาจารย์สุรพงศ์ บัวหลวง)

การตีซอสามสายในวงขับไม้ (โดยอาจารย์ศิลป์ ตราโมท)
(ภาพจากอาจารย์สุรพงศ์ บัวหลวง)

ประวัติผู้เขียน

นายสมบูรณ์ บุญวงษ์ เกิดวันอังคารที่ 11 เดือนเมษายน พ.ศ. 2515 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) สาขาวิชาดุริยางค์ไทย คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ปีการศึกษา 2537 และศึกษาต่อระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

